

عضو هیات علمی دانشگاه تربیت مدرس در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

برای دانشجوی امروز اساتید آگاهی‌شان را بالا ببرند

زهره رفسانی
خبرنگار گروه دانشگاه

امروز دیگر نیازی نیست که حتما جزئی از جامعه دانشگاهی باشی تا بتوانی خبرهای دست‌اول سیاسی، فرهنگی و اجتماعی را زودتر از دیگران داشته باشی؛ تنها کافی است به وسایل ارتباط جمعی دسترسی پیدا کنی و آن وقت است که با بیماران خبری روبه‌رو می‌شوی؛ بیماری‌هایی که نه تنها در آن نمی‌توان خبر درست را از غلط تشخیص داد، بلکه دلیلی برای سرد شدن دانشجویان نسبت به شرکت در فعالیت‌های دانشجویی هم شده است. به نظر می‌رسد روزهایی که دانشگاه‌ها پیشانی حرکت جامعه بودند، گذشته و حالا دیگر نه تنها این مراکز و بالطبع تشکلات‌های دانشجویی نمی‌توانند پاسخگوی نیاز جامعه در حوزه‌های مختلف باشند، بلکه خودشان از جامعه تأثیر می‌گیرند؛ دانشجویانی که تا همین دودهه پیش در قالب تشکلات دانشجویی می‌توانستند اقشار مختلف را در یک موضوع با همصدا کرده و حتی خود به سرتیتر رسانه‌ها تبدیل شوند، حالا منتظر می‌مانند که ببینند چه اتفاقاتی از سوی جریانات رسانه‌ای، به سر خط خبری تبدیل می‌شود تا اگر شرایطش فراهم شود درباره آن در فضای دانشجویی بحث کنند. دیدگاه‌های متفاوت دانشجویان دهه ۸۰ با دانشجویانی دهه‌های ۶۰ و ۷۰ به حدی است که در عمل باید عنوان کرد فضای آموزش عالی را دستخوش تحول کرده‌اند. به عبارت دقیق‌تر دانشجوی امروز زیست خاص به خودش را دارد اما جامعه دانشگاهی به دلیل اینکه نتوانسته این زیست را به‌درستی درک کند، در حیطه اجرا هم برنامه‌ریزی درستی متناسب با نیازهای این قشر در بخش‌های مختلف فرهنگی ندارد. موضوعی که در دوران اوج گیری کرونا و فراگیر شدن آموزش‌های غیرحضوری، حیات تشکلات‌های دانشجویی را هم به مشکل مواجه کرد و امروز با تشکلات‌هایی روبه‌رو هستیم که در اصل قوت چندانی برای رفع نیازهای دانشجویان در حوزه‌های مختلف فرهنگی، سیاسی و اجتماعی ندارند. وضعیت امروز جامعه دانشگاهی باعث شده راهکارهای برون‌رفت از این وضعیت را در قالب پرونده دنبال کنیم. دومین گزارش این پرونده را هم طی گفت‌وگویی با عیسی علیزاده، معاون فرهنگی سابق جهاد دانشگاهی و با عنوان «محیط گفت‌وگو برای دانشجوی دهه هشتادی فراهم نکرده‌ایم» منتشر کردیم. در سومین مصاحبه مرتبط با این حوزه سراغ نُهله غروی‌نایینی، استاد دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس رفتیم. فردی که نگاه متفاوتی به تغییر زیست دانشجویان و شرایط امروز دانشگاه‌ها دارد. این عضو هیات علمی معتقد است گسترش وسایل ارتباط جمعی باعث شده همه اقشار به‌ویژه دانشجویان دچار رخنه شوند و دیگر تمایلی به انجام فعالیت‌هایی نداشته باشند که پیش‌تر در فضای آکادمیک وجود داشتند. به گفته او دانشگاه‌ها باید به سمت تربیت اسلامی حرکت کنند تا علاوه بر پاسخگویی درست به نیازهای امروز جامعه دانشجویی، آنها را از غرق شدن در دریای خبرهایی که امروز از سوی تکنولوژی‌های ارتباطی ایجاد شده، نجات دهند. نکته مهم در صحبت‌های این استاد دانشگاه این است که بی‌تفاوتی نسبت به وضعیت موجود باعث می‌شود افسارگسیختگی در میان نسل جوان رشد چشمگیری داشته باشد. متن کامل این گفت‌وگو را در ادامه می‌خوانید.

۱۱۱

امروز زیست دانشجوی به نسبت دهه‌های گذشته دستخوش تغییراتی شده است، دلیل این موضوع را چه می‌دانید؟

ما امروز تفاوت میان نسل‌های دانشجویی را مشاهده می‌کنیم، البته در رشته‌ای که بنده تدریس می‌کنم برخلاف دیگر رشته‌ها، تفاوت زیادی میان نسل‌های دانشجویی وجود ندارد و دانشجویان علوم قرآن و حدیث، عمدتاً دانشجویان خوبی هستند. اما واضح است که انسان‌ها متفاوت می‌شوند و شرایط اجتماعی هم می‌تواند روی آنها اثرگذار باشد. بخشی از تغییرات هم مربوط به تربیت خانوادگی و شرایط اجتماعی و

افرادی دارد که انسان با آنها در ارتباط است. نکته‌ای که باید به آن توجه شود، این است که تغییرات تنها مختص دانشجویان نبوده، بلکه ما اساتیدی را داریم که در دهه ۱۴۰۰ نسبت به آنچه در دهه ۶۰ بودند، متفاوت شده‌اند. طبیعتاً در تغییر و گمراهی انسان‌ها گاهی شیطان و انسان‌های شیطانی مؤثرند و در مقابل نیز انسان‌های روحانی در هدایت افراد مؤثر هستند.

دانشجوی امروز نسبت به دهه‌های گذشته پرسشگری بیشتری داشته و به اصطلاح بی‌محابا بسیاری از مسائل را بازگو می‌کند، دانشگاه‌ها توانسته‌اند خودشان را با ویژگی دانشجوی امروز همراه کنند؟

سوال کردن به‌نوبه خود موضوع خوبی است اما مساله اصلی‌ترین، بحث مهارت در پاسخ دادن به پرسش‌های این قشر و همچنین متوجه کردن پرسشگر به میزان مطالعه‌اش است؛ چراکه باعث می‌شود به‌تدریج دانشجو و هر پرسشگر دیگری به این باور برسد که هیچ سوالی را بدون مطالعه قبلی مطرح نکند. بسیاری از مواقع مشخص است که سوالات بدون پشتوانه مطالعاتی مطرح می‌شود و این موضوع خوبی نیست. البته قطعاً می‌بینیم که نسل دانشجویی امروز با گذشته متفاوت شده که این مساله هم به تربیت خانواده‌ها و مراکز آموزشی مرتبط است. قطعاً نوع تربیت نسل جوان حتی در طرح پرسش‌ها هم مؤثر است. رها کردن جوانان و وجود وسایل ارتباطات متنوع و تبلیغات گسترده در موضوعات متعدد باعث شده دانشجوی امروز، داشته‌های متفاوتی داشته باشد و جوانان با مسائلی روبه‌رو باشند که هرچند به اطلاعات آنها اضافه می‌کند، اما موضوع مهم این است که اگر پایه تربیتی درستی برای دانشجویان وجود نداشته باشد، آنها در طی کردن مسیرشان هم دچار اشتباه می‌شوند. درحالی‌که اگر شیوه تربیتی درست باشد، ناخودآگاه جوان علاقه‌ای به پیروی از موضوعات باطل نخواهد داشت. اینجا بحث تربیت مهم است که بتواند راه را به نسل جوان نشان دهد. موضوع مهم دیگر هم اینکه ذات انسان، کنجکاو است و خواه‌وناخواه به حرکت در مسیرهای مختلف علاقه دارد؛ اولیا، محیط خانه و آموزش مولفه‌هایی هستند که باید جوانان را راهنمایی کنند و جوان هم باید گوش داده، درباره آن فکر کرده و در نهایت راه درست را بی‌پذیرد.

اساتید صرف درس دادن دانشجویان را از لحاظ علمی و نه انسان‌سازی به جایی نمی‌رسانند دانشگاه‌ها تا چه میزان توانسته‌اند در پاسخگویی درست

به دانشجویان نقش آفرین باشند؟
دانشگاه‌ها هم مانند خانواده‌ها عمل کرده و باید تلاش کنند مسیر درست را به دانشجویان نشان دهند. البته در وهله اول باید اساتید دانشگاه‌ها خودشان به‌درستی حق و باطل را تشخیص دهند؛ چراکه اگر این اتفاق نیفتاد طبیعتاً استاد هم نمی‌تواند به‌درستی دانشجو را راهنمایی کند، اتفاقی که امروز در دانشگاه‌ها رخ داده، این است که دانشجو جرات سوال پرسیدن را دارد، درحالی‌که وقتی خودمان حتی دانشجوی دکتری هم بودیم، جرات نداشتیم از اساتید مانند دانشجوی امروزی سوال کنیم. درحال حاضر شرایط متفاوت شده و حتی دانشجویان کارشناسی هم در این زمینه قوی شده‌اند، هرچند شاید یکی از دلایل این اتفاق هم این باشد که دیگر سنی از اساتید ما گذشته و این فرصت را در اختیار دانشجویان می‌گذارند، اما در گذشته اساتید این اجازه را کمتر به دانشجویان می‌دادند و اگر دانشجویی سوالی می‌پرسید یا استاد ناراحت می‌شد یا با عتاب با او برخورد می‌کرد. معتقدم اساتید باید این فرصت را در اختیار دانشجویان بگذارند که بتوانند سوالات‌شان را در زمینه‌های مختلف بپرسند، یعنی باید به سمتی برویم که رابطه دوستی بین استاد و دانشجو شکل بگیرد. از سوی دیگر بسیاری از دانشجویان را هم داریم که در شرایطی بزرگ شده‌اند که یا پدر و مادرشان از سواد کافی برخوردار نبوده‌اند یا نوع تربیت اسلامی را نمی‌دانستند و نسبت به این دانشجویان، وظیفه دانشگاه است که راه درست را به آنها نشان دهد. نکته مهم این است که وقتی دانشجویی سوالی را می‌پرسد، استاد نه تنها باید به آن پاسخ دهد، بلکه باید منابعی که از طریق آن می‌تواند اطلاعات بیشتری درباره پرسش پیدا کند را هم نشان دهد. با توجه به تغییرات زیادی که دانشجویان نسبت به دوره‌های قبل دارد، اگر بخواهیم نسبت به این شرایط بی‌تفاوت باشیم قطعاً باعث می‌شویم تا افسارگسیختگی بیشتر شود و سوال دانشجویان از روی جهل بیشتر شود.

دانشگاه وظیفه تربیت نسل دانشجویان را برعهده دارد و اگر به تاریخچه زندگی علما رجوع کنیم، می‌بینیم که شاگردان آنها به معنای واقعی مریدشان بوده و حتی اخلاق و رفتارشان نیز نشأت گرفته از علما بود و بدون توجه به اخلاق و رفتار، صرف درس دادن نه از نظر علمی و نه نظر از انسان‌سازی به جایی نمی‌رسد.

دانشگاه‌ها در دوره‌های گذشته میزبان نخبگان بیشتری به نسبت امروز بودند

با توجه به اینکه دانشگاه میزبان نسل جوان و نخبه است، برای رفع رخنه موجود میان دانشجویان باید چه اقداماتی را انجام ده؟

فهرست کمک‌های مورد نیاز دانشجویان دارای معلولیت تهیه می‌شود
محمدعلی زلفی‌گل با فاطمه کشکویی جهرمی دانشجوی ترم اول ریاضی دانشگاه علوم‌وصنعت که با وجود معلولیت جسمی از ناحیه دو دست و مشکلات ستون فقرات، توانسته است با تلاش و پشتکار تحصیلات خود را تا مقطع دکتری ادامه دهد، دیدار و با اهدای لوح سپاس از وی تجلیل کرد. زلفی‌گل در این دیدار گفت: «باید شرایط ویژه دانشجویان دارای معلولیت را درک و شرایط تسهیل در امور آنان را فراهم کنیم که در این راستا مقرر شد فهرست دانشجویان دارای معلولیت دانشگاه‌ها و نوع کمک‌های مورد نیاز آنان در وزارت علوم تهیه شود.» وزیر علوم اظهار داشت: «توکل به خدا، داشتن انگیزه و تلاش می‌تواند هر مانعی را در راه پیشرفت بردارد و خانم کشکویی با همت خود و ادامه مسیر تحصیل تا مقطع دکتری نشان داد کم‌توانی جسمی نمی‌تواند علت دست کشیدن از انگیزه پیشرفت باشد.»

موافقت با میهمانی و نقل و انتقال حدود ۵ هزار دانشجو در سال جدید

ابوالفضل دانشور مدیرکل امور دانشجویان داخل وزارت علوم گفت: «برای سال تحصیلی جدید، ۱۲ هزار و ۵۹۲ درخواست جهت میهمانی و نقل و انتقال توسط دانشجویان مقاطع کاردانی، کارشناسی پیوسته و ناپیوسته و دکتری حرفه‌ای در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی وزارت عتف در سامانه سجاد ثبت شده بود که درنهایت با درخواست ۴ هزار و ۸۶۳ نفر موافقت نهایی به عمل آمد.» او افزود: «فرآیند ثبت درخواست‌های میهمانی و نقل و انتقال دانشجویان برای سال تحصیلی جدید در سامانه سجاد از اردیبهشت ماه سال جاری شروع شد و پس از اتمام مهلت دانشجویان برای ثبت درخواست، دانشگاه‌های می‌دباررسی درخواست‌ها را آغاز و از مجموع کل درخواست‌های ثبت‌شده با ۷ هزار و ۸۰۵ درخواست موافقت کردند.» به گفته او، دانشگاه‌های مقصد نیز در بازه زمانی قانونی که در اختیار داشتند از مجموع درخواست‌هایی که دانشگاه‌های مبدأ با آنها موافقت کرده بودند، با ۴ هزار و ۸۶۳ درخواست برای پذیرش میهمانی و نقل و انتقال موافقت کردند.

موضوع اصلی این است دانشجویان دوره‌های گذشته نخبه‌تر بوده‌اند و به اصطلاحی هرسال دریغ از سال گذشته شده اما قطعاً همه‌مان در تربیت نسل امروز مسئول هستیم و خانواده، معلمان و اساتید باید با تعامل یکدیگر برنامه تربیتی مناسب نسل جوان را اجرایی کنیم. باید به‌سمتی برویم که انسان‌هایی را داشته باشیم که در آینده دردی را از جامعه درمان کنند. همه‌مان می‌دانیم که باید جامعه را برای ظهور منجی آماده کنیم و این هم نیاز به برنامه‌ریزی دارد. شورای فرهنگی دانشگاه‌ها موظفند برای هدایت نسل موجود در دانشگاه‌شان فکر کنند و برنامه تهیه کنند و در همه این‌ها شوراها باید اساتید خانم هم باشند نه اینکه تعدادی آقا برای همه دانشگاه برنامه بریزند.

کاهش نخبگان در دانشگاه‌های امروز از کجا نشأت می‌گیرد؟

این مساله دلایل مختلفی دارد که یکی از آنها شرایط زندگی مردم است. همچنین قدرت جذب ما هم کمتر شده و آن‌طور که باید نتوانستیم جوانان را در دانشگاه‌ها جذب کنیم، موضوع مهم دیگر نیز شرایط مالی است به‌گونه‌ای که بخشی از جوانان مجبورند به‌جای درس خواندن به‌سمت تأمین معیشت خانواده‌هایشان حرکت کنند.

برای سوق دادن دانشجویان به فعالیت‌های مختلف نیاز است آگاهی اساتید را بالا ببریم

تصور می‌کنید دانشگاه‌ها می‌توانند بار دیگر دانشجویان را به فعالیت‌های مختلف سوق دهند؟

بله، این امکان وجود دارد. خلقت انسان‌ها این ظرفیت را می‌دهد که امید برگشتن به شرایط خوب همیشه وجود داشته باشد و اگر این امید نبود، اصلاً پیامبران را برای راهنمایی انسان‌ها نداشتیم. می‌بینیم که پیامبران برای هدایت جوامع بسیار گمراه شده، میبخت شدند و این‌طور نیست که بگوییم اصلاً این امکان وجود ندارد، امروز اساتید و معلمان هم می‌توانند بار دیگر شرایط را تغییر دهند و این نیازمند زمان گذاشتن و دلسوزی از سوی این قشر است، البته آنها باید در وهله اول آگاهی خودشان را از شرایط بالا ببرند.

همخوانی خروجی دانشگاه‌های کشور با تربیت اسلامی باید مورد بررسی قرار بگیرد

چه برنامه‌هایی باید از سوی دانشگاه‌ها برای تربیت نسل جوان اجرایی شود؟

باید اساتید حوزه‌های مختلف به یک جمع‌بندی در این زمینه برسند. بسیاری از اساتید هستند که حوزه کاری‌شان ربطی به تربیت اسلامی ندارند اما چون خودشان عرق این نوع تربیت را دارند، در زمان تدریس مباحث مربوط علوم تربیتی و علوم قرآنی را مطرح می‌کنند. درحقیقت اساتید باید دانشجویان را متوجه قدرتی کنند که اصل وجود انسان‌ها را خلق کرده و بعد از آن دروس مرتبط به رشته‌شان را مطرح کنند. البته ضمن ارائه دروس هم می‌توانند مطالبی را مطرح کنند که دانشجویان را متوجه مبدأ خلقت و مسیرهایی کنند که به هدایت الهی منتهی می‌شوند. قطعاً انسان هر اندازه که از مرکز خلقت رها شود، به بی‌پهودی زندگی نزدیک‌تر می‌شود؛ چراکه درون انسان‌ها خدادی است و هر اندازه که بتوانیم نسل جوان را به‌سمت هدایت‌های الهی سوق دهیم، بیشتر آنها را به سعادت‌مندی نزدیک می‌کنیم. در حوزه فرهنگی هم باید نسل جوان را به‌سمت خواندن و تفکر کردن روی قرآن سوق دهیم؛ چراکه این کتاب باعث می‌شود نسل جوان بتواند جواب سوالاتش را پیدا کند. قطعاً هر اندازه که ذهن‌های توانمند جوان امروز تأمل بیشتری داشته باشد، می‌تواند در حوزه‌های کاری و همچنین رسیدن به سوال پرسش‌هایش، موفقیت بیشتری داشته باشد. اما این به آن شرط است که بتوانیم نسل جوان را به اندیشیدن سوق دهیم، نه اینکه صرفاً آنها در معرض حملات اخبار مختلف قرار دهیم.

امروز خروجی دانشگاه‌های ما با تربیت اسلامی همراه هستند؟

نمی‌توانم جواب قطعی به این سوال بدهم و اطلاعات بنده در حد دانشجویانی است که با آنها در ارتباط هستم. این سوال خوبی است و باید مطالعه دقیق علمی در این باره صورت بگیرد تا مشخص شود فارغ التحصیلان دانشگاهی ما تا چه اندازه تربیت انسانی را دارند و طبیعتاً نیاز به مطالعه در این زمینه داریم.

نودانشجویان علوم پزشکی وام ازدواج و تسهیلات تولد فرزند می‌گیرند

جزئیات ارائه وام ازدواج و تسهیلات تولد فرزند در سال تحصیلی ۱۴۰۱ اعلام شد و دانشجویان علوم پزشکی از اول مهر ۱۴۰۱ به بعد می‌توانند از این تسهیلات استفاده کنند. بر این اساس، دانشجویان روزانه که در حین تحصیل ازدواج کرده و کمتر از یک سال از تاریخ عقد رسمی آنها نگذشته باشد می‌توانند از وام ازدواج بهره‌مند شوند. ارائه تعهد محضری به‌عنوان ضمانت و کپی عقدنامه و صفحه دوم شناسنامه زوجین ازجمله مدارک مورد نیاز برای دریافت وام ازدواج برای دانشجویان است. مبلغ وام ازدواج برای دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشگاه‌های علوم پزشکی در دوره روزانه ۲۵۰ میلیون ریال (۲۵ میلیون تومان) است. البته در سال تحصیلی ۱۴۰۱ اعتبار وام ازدواج از تاریخ اول مهر ۱۴۰۱ به بعد در نظر گرفته خواهد شد. همچنین در صورت تولد فرزند در زمان تحصیل مبلغ ۶۰ میلیون ریال (۶ میلیون تومان) تسهیلات تولد ثلثان نیز می‌گیرد. چنانچه زوجین هر دو دانشجو باشند، این تسهیلات به هر دو نفر آنها اختصاص می‌یابد.